

HÖGSKOLAN
DALARNA

Kandidatuppsats

Musikens påverkan på film

**En studie i musikens påverkan på tittarens tolkning av en
karaktär.**

Författare: Rasmus Allansson
Handledare: Christer Malmgren
Seminarieexaminator: Professor Mats Sigvard Johansson
Kursexaminator: Thomas Florén
Huvudområde: Ljud- och musikproduktion
Kurskod: lp2005
Poäng: 15 hp
Examinationsdatum: 15/1

Högskolan Dalarna
791 88 Falun
Sweden
Tel 023-77 80 00

Abstract

Syftet med den här uppsatsen är att bidra med en djupare förståelse för hur musik påverkar uppfattningen av en karaktär i en film. Uppsatsen jämför resultaten från de som studerar inom ämnet musikproduktion med de som studerar inom ämnet bildproduktion på Högskolan Dalarna. Den undersökning som har bedrivits var av både kvantitativ och kvalitativ karaktär. Deltagarna i undersökningen har fått se en filmsekvens i tre olika versioner. Först utan musik, sedan med skräckmusik och avslutningsvis med spänningsmusik. Undersökningen är baserad på Johnny Wingstedts teorier om hur vi påverkas av musiken i vår vardag. Beroende på vilken musik de fick höra i samband med klippen så påverkades deras uppfattning av både karaktären samt handlingen i filmen.

Keywords

film, musik, uppleva, tolka, karaktär, känsla.

Innehållsförteckning

Förord	1
1. Inledning	2
1.1 Bakgrund.....	2
1.2 Syfte & frågeställning.....	3
2. Metod	4
2.1 Val av metod & etiska överväganden.....	4
2.2 Urval.....	5
2.3 Klippet och musiken.....	5
2.4 Enkät.....	6
2.5 Metodkritik.....	7
3. Teori och Tidigare forskning	8
3.1 På Tal Om Musikproduktion.....	8
3.2 Wingstedts Berättarfunktioner.....	10
3.3 Andra forskare inom området.....	11
4. Resultat och analys	12
4.1 Musikproduktions resultat.....	13
4.2 Bildproduktions resultat.....	16
4.3 Analys/Jämförelse mellan ämnena.....	19
5. Diskussion	21
5.1 Vidare forskning.....	22
Källförteckning	23
Bilaga 1 - Enkät.....	25
Bilaga 2 - Länkar till klippen.....	27

Förord

Tack till alla som medverkade i undersökningen och min handledare Christer Malmgren som har gjort att denna uppsats blev möjlig att genomföra. Jag vill även tacka min vän Filippa Lundmark som gav mig tipset om filmen jag använde mig av.

*”Inte så att en teori egentligen erbjuder en mer objektiv syn på tillvaron
(en teori är trots allt bara en teori)...” (s.162)*

- Johnny Wingstedt

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Intressant är hur musik kan påverka de känslor som vi tittare upplever när vi ser en viss filmscen. Detta är ett område som det forskats och skrivits en hel del om, här har jag dock upplevt att den tidigare forskningen mest haft fokus på en scen som helhet och inte specifikt på hur musiken påverkar tittarens upplevelse av karaktären. Den här uppsatsen är specifikt inriktad på att ta reda på hur en karaktär i en film kan förändras av bakgrundsmusiken. Jag har upplevt att i den tidigare forskning som har bedrivits så har det varit mer fokus på en scen som helhet och inte specificerat på just hur den påverkar tittarens bild av karaktären. Johnny Wingstedt skriver till exempel i sin och Gunnar Ternhags bok *"På tal om musikproduktion: Elva bidrag till ett nytt område"* mest om scenen i sin helhet och riktar sig inte in så mycket på just karaktären. Även Michel Chion i sin bok *Audio-vision* riktar sig mer åt själva scenen än just till karaktären.¹ Jag vill ta reda på hur viktig musiken är för uppfattningen av en karaktär. Johnny Wingstedt skriver att det vi ofta tror att vi ser bestäms på ett omedvetet plan av musiken.²

¹Chion, M. (1994). *Audio-vision: Sound on Screen*. New York: Columbia University Press.

²Ternhag, G & Wingstedt, J (red.). (2012). *På tal om musikproduktion: Elva bidrag till ett nytt område*. Göteborg: Bo Ejeby. s.162

1.2 Syfte & frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att bidra med en djupare förståelse för hur musik påverkar uppfattningen av en karaktär i en film. Kan det bero på att musiken spelas i en viss typ av genre som gör att vi upplever karaktären på just det sätt vi gör?

Studien ämnar även att undersöka hur de som studerar ämnet Bildproduktion och ämnet Musikproduktion på Högskolan Dalarna uppfattar musikens påverkan på innehållet i film. Uppsatsen kommer då att undersöka om det finns skillnader eller likheter i uppfattningen av en karaktärs roll i en film beroende på studieinriktning.

Primär frågeställning:

- Påverkas karaktärens roll i filmen beroende på vilken musikgenre som spelas?

Sekundär frågeställning:

- Hur tolkar tittaren filmens handling beroende på vad den hör eller inte hör?
- Finns det någon skillnad i tolkningen av handlingen beroende på vilken favoritgenre åskådaren har?
- Vilka skillnader eller likheter finns det i tolkningen mellan de som studerar musikproduktion och de som studerar bildproduktion?

2. Metod

I detta avsnitt motiveras och beskrivs val av metod, här presenteras även urval av deltagare samt själva genomförandet av undersökningen. Avsnittet avslutas med kritik mot vald metod.

2.1 Val av metod & etiska överväganden

I denna uppsats använde jag mig av en webbenkät via Google Formulär där de medverkande fick svara på en kvalitativ enkät. Jag anser att det är en bra metod för att undersöka hur en publik tolkar karaktären då det blir en minimal forskarpåverkan på deras svar. Enkäten kommer att vara rätt kort med väldigt öppna frågor för att kunna vara en kvalitativ metod. Då en kvalitativ forskning behandlar ett stort antal variabler på ett litet antal individer.³ Jag hade dock två frågor som var kvantitativa i enkäten. Detta för att både kvantitativa och kvalitativa frågor har sina styrkor och svagheter. Då kvalitativa frågor är bra på att få fram de medverkandes egna tankar så är de inte alltid så lätta att ställa i relation till varandra. Medan kvantitativa frågor gör det lättare att generalisera eller vissa i siffror hur svaren står i relation till varandra. Dock genererar inte kvantitativa frågor djupare personliga svar.⁴

Jag valde att använda mig av Google Formulär av praktiska skäl då jag kunde skicka ut enkäten via internet tillsammans med de tre videoklippen implementerade i enkäten. För att underlätta allt för mig själv skapade jag en enkät och sedan en kopia av den för de två grupper jag skulle undersöka. Detta gjorde jag för att kunna hålla isär svaren från de två grupperna. Genom att skriva i början av enkäten om vad deltagarna hade för rättigheter och vad deras uppgift i enkäten var har jag uppfyllt informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet som vetenskapsrådet skrivit om.⁵

³Olsson, H & Sörensen, Stefan. (2007). *Forskningsprocessen: Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. (1. uppl.). Stockholm: Liber. s.36

⁴Eliasson, Annika (2013). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.

⁵Vetenskapsrådet (i.d.). *Forskningsetiska principer*. I *Vetenskapsrådet*. Hämtad 28 November 2015 från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Jag valde att använda mig av en scen ur filmen *Coffe and Cigarettes*. Jag fann en väldigt neutral scen som kunde tolkas på flera olika sätt utan musiken, därav valde jag att använda mig av just den scenen. Jag använde mig av klippet tre gånger i enkäten. Första gången utan musik, andra gången med skräckmusik och sista gången med spänningsmusik. Detta för att ta reda på om de medverkande tolkade karaktären i klippet på olika sätt beroende på musiken. Varför jag valde att visa klippet enbart tre gånger är för att det inte ska bli för många visningar av samma klipp för att det då kan tendera i att studenter förlorar intresset för undersökningen.

2.2 Urval

Jag valde att fokusera min undersökning på två olika grupper. Den ena gruppen var studenter från ämnet Musikproduktion på Högskolan Dalarna (Ljud- & Musikproduktion, Audiovisuell produktion) och den andra gruppen var studenter från ämnet Bildproduktion på Högskolan Dalarna (Film- och TV-produktion, Manus för Film och TV). Varför jag valde dessa två klasser är för att det kan ibland förekomma rätt skilda meningar samt mellan film och ljud kring hur viktigt det är med musiken i film. Uppsatsen kommer då att undersöka vilka skillnader eller likheter i uppfattningen av en karaktär det kan finnas beroende på studieinriktning.

2.3 Klippet och musiken

2.3.1 Klippet

Den stora fokusen i denna uppsats ligger på att ta reda på hur tolkningen av en karaktärs roll i en film kan förändras via musiken. För att kunna lyckas med det så var det väldigt viktigt att finna ett klipp där fokusen låg på karaktären men som samtidigt inte var så emotionellt laddat. Karaktären fick inte heller spelas av någon som många kände igen då det kunde påverka deras svar beroende på tidigare upplevelser av skådespelaren.

Jag använde en scen ur filmen *Coffee and Cigarettes* som släpptes 2003. Varför denna film var bra för min undersökning var för att det inte finns någon direkt handling som följer

karaktärerna som det gör i de flesta spelfilmer. Filmen är bestående av 11 olika kortfilmer där den röda tråden är kaffe och cigaretter. Ser man alla kortfilmerna med dialogerna märker man att de är gjorda för att ha ett komiskt värde. Men utan dialogerna förlorar filmen all komik.

Scenen jag valde öppnar med att en man som sitter ensam på ett café. På bordet framför honom ligger ett paket cigaretter, en tändare och en kaffekopp med kaffe i. Han plockar ut en cigarett ur paketet och tänder den med en tändare som låg på bordet. Han tar sedan ett bloss, lägger ned tändaren på bordet igen och plockar upp kaffekoppen. Han tar två klunkar av kaffe och ställer sedan ned koppen igen. Efter att ha ställt ifrån sig koppen plockar han ut två tärningar ur jackfickan och slår de tre gånger. Sedan stoppar han tillbaka tärningarna i fickan igen. Sedan börjar han att kolla runt omkring sig och ser en tavla som hänger precis bredvid honom innan han går tillbaka till sin ursprungsposition.

2.3.2 Musiken

I den första versionen så valde jag att ta bort all musik och allt ljud. I den andra versionen lade jag på ett stycke skräckmusik som jag själv komponerade ihop. Den tredje versionen lånade jag ett stycke från en studio i Oregon som heter Blue Dot Studios via sidan *Free Music Archive*. Jag valde att använda mig av deras låt *Threads and Veils*. Via Free Music Archive får man rätt till att använda musiken för icke-kommersiella skäl då de har sådana avtal med artisterna.⁶ Varför jag valde att enbart ha med ett stycke skräckmusik och ett stycke spänningsmusik var på grund av dålig tidsplanering. Jag skulle ha börjat med musiken mycket tidigare för att kunna ha gjort en bredare utspridning av genrer. När jag väl skrev skräckmusikstycket insåg jag att jag inte hade mer tid att lägga på musikskapandet och var tvungen att hitta en låt via internet som passade. Därav valde jag spänningsmusiken för att jag upplevde att den passade till filmklippet.

I bilaga 2 så har jag lagt in länkar till de tre klippen. Där kan man se exakt vad som deltagarna fick se och höra.

⁶Free Music Archive (i.d.). General FAQ. I Free Music Archive. Hämtad 18 december 2015 från <http://www.freemusicarchive.org/faq>

2.4 Enkät

Det finns en del risker med att ha en kvalitativ enkät som undersökningsmetod. En risk är att svaren kan tendera att vara väldigt korta och inte så kvalitativa. Detta för att deltagarna vill besvara frågan på ett så kortfattat sätt som möjligt.⁷ Därav var min enkät väldigt kortfattad, med enbart 4 olika frågor som berör området. Två frågor per klipp var i princip likadana och dessa var öppna frågor. Sedan var det två frågor i slutet som var kvantitativa. Se även bilaga 1 i slutet av uppsatsen för att få en mer konkret bild av hur enkäten är utformad.

2.5 Metodkritik

Något som kan vara värt att tänka på för att göra den här typen av undersökning är att ha väl utformade frågor som är korta och konkreta så att det inte kan bli några missförstånd. När jag utformade mina frågor så tänkte inte jag så mycket på det utan jag skrev frågor som förklarade vad jag ville få fram, men kanske inte på det bästa sättet. Det kan även vara intressant att testa flera olika musikgenrer till filmerna.

I *Enkätboken* skriver Trost att webbenkäter i många fall kan ha en rätt låg svarsfrekvens då målgruppen kan glömma bort eller inte ha något intresse för att delta i undersökningen. Han fortsätter med att flertalet påminnelser av enkäten kan ha effekten av att målgruppen känner sig tvingade till att svara på enkäten.⁸

⁷Ejlertsson, G. (2014). Enkäten i praktiken: *en handbok i enkätmetodik*. (3. uppl.). Lund: Studentlitteratur. s.45

⁸Trost, Jan & Hultåker, Oscar. (2007). *Enkätboken*. 3., [rev. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur. s.135

3. Teori och Tidigare forskning

Eftersom att det bedrivs forskning i det här ämnet nästan konstant så har jag valt ut några titlar som är mest relevanta för min forskning.

3.1 På Tal Om Musikproduktion

Narrativ mediemusik:

Det första Wingstedt skriver om i boken handlar om narrativ mediemusik. Det är den musik som numera existerar överallt runt oss. Den finns i film, spel, annonser och mycket mer därtill. Han beskriver den som en (med-) berättande och tydligt kommunikativ funktion i samspel med andra gestaltningsformer. Det vill säga rörlig bild, dialog och ljudeffekter. Han skriver även att vi omedvetet tar in musiken och reflekterar inte över hur musiken påverkar det vi ser, eftersom att dialog och bild tar mest uppmärksamhet. Dock så anser han att musiken har en väldigt viktig roll i hur vi uppfattar en multimodalt berättad historia även om vi inte reflekterar över det.⁹ För att vi ska kunna förstå hur sambandet mellan mediemusiken och bild fungerar så måste vi då medvetet göra en analys av musiken och bilden. Genom analysen så får vi en djupare kunskap om hur vi uppfattar musiken. Med mer kunskap så kan vi reflektera och värdera de intuitioner vi får från den vardagliga musiken.

Multimodalitet

Wingstedt tar sedan även upp multimodalitet. Det han menar med det är att all typ av mänsklig kommunikation sker via multimodala kombinationer. Det vill säga gester, ansiktsuttryck, språk, bild, musik osv. Han menar även de enskilda gestaltningsformer (monomodala) också i grund och botten är multimodala. Han tar upp ett exempel om hur det talade språket är multimodalt;

⁹Ternhag, G & Wingstedt, J. (2012). s.161

”Även när vi tittar närmare på gestaltungsformer som traditionellt har setts som dominerande och ”monomodala”, som det talade språket, så blir det uppenbart hur språkets meningsskapande funktioner gestaltas genom en kombination av ordens semantiska betydelse och den språkliga grammatiken – och dessutom av bland annat tonfall, röstkvalitet, gester, mimik, blickar och kroppsspråk.”¹⁰

Han fortsätter sedan och förklarar att vi även påverkas av social status, ålder, kön, situation, miljö, med mera. Det är något han sedan drar en parallell till musiken och skriver att man kan på liknande sätt argumentera för att musiken alltid framförs i en kontext eller flera kontexter som samverkar med varandra likt hur talet kan påverkas beroende på situationen.

Musikaliska berättarfunktioner

I samtal med olika regissörer och producenter så har Wingstedt dragit slutsatsen att de flesta ser att musikens huvudsakliga roll i film är att skapa en känslösam gestaltning eller en stämning. Han förklarar att många ser musikens roll som ett sätt att förstärka eller motsäga den redan befintliga känsla som finns i berättelsen i filmen. Det är svårt att förneka att musiken är ett otroligt bra medel för att gestalta känslor. Han påstår dock att förutom den egenskapen så bidrar musiken till att utforma viktiga aspekter i berättelsen.¹¹

Något av det viktigaste som han skriver i detta kapitel är hans egna tolkningar av olika berättarfunktioner. Dessa funktioner kan överlappa varandra, samt att vilka funktioner som är aktiva vid ett visst tillfälle i en film kan snabbt skifta beroende på olika faktorer inom musiken, bilden eller andra uttrycksformer.¹²

¹⁰Ternhag, G & Wingstedt, J. (2012). s.163

¹¹Ternhag, G & Wingstedt, J. (2012). s.164

¹²Ternhag, G & Wingstedt, J. (2012). s.165

3.2 Wingstedts Berättarfunktioner

Som nämnt ovan så har Johnny Wingstedt skrivit om musikaliska berättarfunktioner. Han förklarar att musik kan bidra med flera olika narrativa funktioner till den multimodala berättelsen.

MUSIKALISKA BERÄTTARFUNKTIONER	
Emotiv funktion Gestaltar känslor, stämningar ... Upplevd och/eller observerad.	Vägledande funktion Indikativ (utpekande). Imperativ (uppmanande). Positionerar. Guidar ... Betonar, fraserar ...
Informativ funktion Ger information om exempelvis tidsepok, kulturmiljö, status ... Symbolisk representation, igenkänning ...	Retorisk funktion Kommenterar, ironiserar ... Kontrasterar, refererar ...
Deskriptiv funktion Beskriver fysisk miljö, attribut, fysisk rörelse ... Härmande, aktivt målände ...	Temporal funktion Skapar kontinuitet, framåtrörelse ... Definierar form, tidsuppfattning ...

Figur 2.¹³

Han menar att dessa funktioner kan användas vid en analys av den narrativa musiken i en film. Med hjälp av dessa funktioner ska det då bli lättare att förklara olika kontexter som uppstår i filmen.¹⁴

¹³Ternhag, G & Wingstedt, J. (2012). s.165

¹⁴Ternhag, G & Wingstedt, J. (2012). s.164-171

3.3 Andra forskare inom området

I sin bok *Audio-vision: Sound on Screen* (1994) skriver Michel Chion om förhållandet mellan bild och musik, och där han likt Wingstedt försöker analysera ljudets och musikens funktion i film. Dock har han använt sig av en annan metod. Metoden går ut på att enbart fokusera på antingen bilden eller musiken genom att ta bort den andra delen. På det sättet kan man analysera en sak i taget och skapa sig en egen uppfattning av hur den andra delen av klippet borde vara.

*”Screen a given sequence several times, sometimes watching sound and image together, sometimes masking the image, sometimes cutting out the sound. This gives you the opportunity to hear the sound as it is, and not as the image transforms and disguises it; it also lets you see the image as it is, and not as sound recreates it.”*¹⁵

Music and Mythmaking in Film är en bok som jag märkt att många hänvisar en till när man forskar om filmmusik. Den är skriven av Timothy Scheurer och är inriktad på förhållandet mellan myt och musik. Han lägger även mycket fokus på hur musiken används som ett berättarverktyg för att skapa den optimala filmupplevelsen för de olika genrerna som finns.¹⁶

Klas Dykhoffs *Ljudbild eller synvilla? - en bok om film ljud och ljuddesign* är en bok som även den berör ämnet för uppsatsen. Han skriver en del i boken om hur hjärnan uppfattar det vi hör och ser. Han förklarar att vårt medvetande enbart kan ta emot 40 bits/sekund, medan det totala värdet som hjärnan tar emot är 11 miljoner bits/sekund. Han fortsätter med att det vore intressant att veta vad som bestämmer vad det vi faktiskt medvetet tar emot och vad som går till det undermedvetna. Han skriver till exempel:

*”Förmodligen består starka upplevelser till stor del av intryck som vi inte är medvetna om. Det är just detta som gör dem till starka upplevelser.”*¹⁷

¹⁵Chion, M. (1994). s.187

¹⁶Scheurer, T. (2007). *Music and Mythmaking in Film: Genre and the Role of the Composer*. Jefferson: McFarland.

¹⁷Dykhoff, K. (2002). *Ljudbild eller synvilla?: - en bok om film ljud och ljusdesign*. Malmö: Liber. s.62

4. Resultat och analys

I det här avsnittet kommer jag att redovisa resultaten från de två enkäterna. Det var totalt 22 individer som valde att delta i undersökningen. De två enkäterna kommer att redovisas separat först och i slutet av avsnittet ställas mot varandra. Jag kommer först att bara presentera de resultat jag fått på varje fråga och sedan när jag ska ställa enkäterna mot varandra så kommer jag att göra en analys av resultaten. Som nämnt tidigare i uppsatsen så har de deltagande fått ta del av tre olika klipp där det enda som skiljer sig är musiken. Resultatdelens struktur är skrivet med stöd av *Uppsatshandboken*.¹⁸

De öppna frågor som ställdes till de deltagande per klipp var:

Fråga 1: Hur upplever du karaktärens roll i klippet med/utan (skräck-/spännings-)musik?

Fråga 2: Hur skulle du tolka filmens handling baserat på de känslor du upplevde?

De flervalsfrågor som ställdes i slutet av enkäten var:

Avslutningsfråga 1: Förändras karaktärens roll mellan de olika klippen?

Avslutningsfråga 2: Vad har du för favorit filmgenre?

¹⁸Ekengren, A.M. & Hinnfors, J. (2012). Uppsatshandbok: Hur du lyckas med din uppsats. (2. uppl.). Lund: Studentlitteratur. s.86-99

4.1 Musikproduktions resultat

Det var totalt elva personer som valde att delta i undersökningen från musikproduktion. Flertalet av de deltagande hade liknande åsikter kring frågorna med några undantag. Jag har valt ut en hel del citat från svaren jag fått på varje fråga. De citat jag valt ut är antingen de som är mest representerade för frågan eller de mest intressanta svaren.

4.1.1 Kvalitativa resultat

Resultaten för varje klipp kommer att presenteras separat för enkelhetens skull i den ordning som deltagarna fick se klippen och besvara frågorna.

Klippet utan musik

På fråga 1, som handlade om hur deltagarna upplevde karaktärens roll, så hade deltagarna flera olika åsikter. Vissa av de valde att ge flera tankar kring vad karaktärens roll var. Dock var det några tankar som var mer överrepresenterade än andra. Flertalet ansåg att karaktären hade huvudrollen i filmen. Något mer som de ansåg om honom var att han väntade på antingen någon eller något, samt att han var uttråkad. En av de deltagande skrev detta:

”Jag upplever att han väntar på någon som ska komma till coffeeshop'en. Att han är otålig och lite nervös.”

Vissa hade tankar om att han var lugn medan andra att han var nervös. Ett exempel på detta:

”Lugn, men måttligt spänd. Kanske en av flera huvudpersoner.”

Deltagarnas svar jag fick på fråga 2 var mer enade än vid fråga 1. Majoriteten ansåg att karaktären skulle möta någon på caféet och fördriver tiden med att slå tärningarna.

”Mannen väntar på någon, och leker med tärningar för att få tiden att gå.”

Dock var det inte alla som visste hur de skulle svara på frågan då de inte hade fått tillräckligt med bakgrund eller intryck för att kunna besvara frågan.

”Det känns väldigt öppet, eftersom han är själv och vi inte får några andra intryck.”

Klippet med skräckmusik

Tittar man närmare på svaren på fråga 1 för detta klipp så ser man att de flesta blev påverkade av musiken då det var många svar inriktade mot skräckgenren. Flertalet svarade att karaktären antingen var ett offer, en mördare eller att han skulle råka ut för något obehagligt i scenen efter. Vissa såg honom antingen i en huvudroll eller i en biroll, vilket man ser i det här svaret:

”Ondskefull. Alternativt nervös. Beroende på vilket så skulle han kunna vara antingen en biskaraktär som offer, eller en central karaktär som antagonist”

Som nämnt ovan var de flesta enade om att karaktären antingen var med i en skräckfilm. Detta reflekterades i deltagarnas svar på fråga 2 då flertalet skrev att han antingen skulle bli mördad eller mörda någon senare i filmen. Några reflekterade över om tärningarna hade något att göra med karaktärens chanser att överleva eller om de på något sätt hjälpte honom bestämma om eller vem han ska mörda.

”Jag får lite thrillerkänsla av miljön och det svartvita. Kanske slår han tärningarna för att besluta om vem ska dö hörnäst?”

Alla var enade om att scen på något sätt representerade något dåligt. Dock var det ett av svaren som stod ut över de andra då denne person valde att tolka filmen på ett lite annorlunda sätt än de övriga deltagarna.

”Känns som en antiröknings reklam där tärningarna representerar risken med att få cancer och karaktären slår dem för att se om det är denna gången det kommer inträffa”

Klippet med spänningsmusik

Svaren på fråga 1 för detta klipp är mer utspridda. De flesta upplevde olika känslor för karaktären med spänningsmusiken. Några tyckte att han var en central roll i filmen medan andra ville påstå att han kanske mer passade in som biroll. De flesta tyckte att han antingen verkade vara uttråkad eller fundersam.

”Fundersam och obestämd. Eventuellt en bikaraktär. Som en person som är lätt att uppskatta under filmen.”

Deltagarnas svar var ännu mer utspridda för fråga 2. Tre av deltagarna ansåg att handlingen i deras tankar inte hade förändrats så mycket i jämförelse med när klippet inte hade någon musik. Två andra ansåg att en drastisk förändring skulle ske i nästa scen.

”Det känns som att filmen kommer ha en drastisk förändring.”

4.1.2 Kvantitativa resultat

Förändras karaktärens roll mellan de olika klippen?

Figur 1: Diagram för att visa på om tolkningen av en karaktärs roll kan förändras med musiken.

Vad har du för favorit filmgenre?

Figur 2: Diagram för att visa vilka filmgenrer som är mest representerade i enkäten.

4.2 Bildproduktions resultat

Det var totalt elva personer som valde att delta i undersökningen från bildproduktion.

4.2.1 Kvalitativa resultat

Klippet utan musik

Det var två svar som var mer representerade för detta klipp. Deltagarna ansåg att karaktären verkade antingen lugn eller nervös. De flesta påpekade att han sitter och väntar på någon eller något, dock är det några som svarade att det var svårt att anta något om honom då de inte fick någon bakgrund till varför han befann sig på caféet.

”Svårt att säga, man får ingen direkt bakgrund till karaktären och klippet i sig tycker jag inte säger speciellt mycket om honom. Kanske ängslig, han väntar och förbereder sig på någonting jobbigt/dåligt som ska hända.”

Likväl den tidigare frågan så fanns det lite blandat med svar för fråga 2. Vissa ansåg att han förmodligen satt och väntade på någon/något. Andra tänkte att karaktären lämnats ensam. Överlag så verkar ändå de flesta deltagarna mest fokusera på att han sitter ensam och väntar på något.

Klippet med skräckmusik

Som svaren för klippet utan musik så fanns det även här blandade åsikter på fråga 1. Men flera av de var inne på att han är en mördare, psykopat eller ett offer. En deltagare betecknar honom som ”en mystisk man”. Andra förklarar hur de tror att karaktärens personlighet är:

”Manipulerande och beräknande, lugn, behärskad med sociopatiska drag”

Flera av deltagarna står fortfarande kvar vid att han väntar på något i fråga 2. Dock har det förändrats till att han nu väntar på ett hemskt öde, en fiende eller mordpartners. Några har börjat reflektera om vad tärningarna har för relevans för handlingen. Exempelvis:

”Handlingen förändras med skräckmusiken på så sätt att mannens motiv känns tydligare. Jag tolkar att mannen kastar tärningarna för att ta ett beslut, men att detta beslut handlar om någons liv eller död. ”

Klippet med spänningsmusik

Även svaren för fråga 1 på de andra klippen så är även svaren för det här klippet väldigt blandade. Dock är några svar som sticker ut mer än andra. Några av de deltagande anser nu att karaktären har huvudrollen i filmen. Andra har valt att lägga mer fokus på hur han verkar vara som person. T.ex lugn, nervös, ensam, ledsen, m.m. En deltagare skriver även att karaktären är svårtolkad och att han skulle likaväl vara skurken eller hjälten i filmen. Sedan finns det de som går lite djupare in på vad han kan ha för roll.

”Upplevs lite orolig, illa varslande och utsatt. Jag får intrycket av att han inväntar någon form av bedömning från någon/några/något. Eventuellt från dom som han väntar på. Det skulle kunna vara att han har haft samröre med någon form av maffia och numera har en skuld till dem och att det är den som ska betalas av, och att han ska få besked om vad det är som hans skuld består i.”

Svaren för fråga 2 för detta klipp så började de deltagande verkligen tänka till och gav väldigt utförliga svar. Det man kan se som är temat för dessa svar är att många började se scenen som en mer central scen i filmen. Att den inte som i tidigare versioner var ledande till den scen som skulle vara central utan nu är deras åsikt att det är denna scen som är det centrala i filmen.

”Först tolkade jag att han utfört någonting, typ ett rån eller någon scam, och att han satt och processerade det eller reflekterade

över det. Men mot slutet fick jag känslan att han snarare förberedde sig för att utföra ett rån eller för att lura någon.

Kändes som att musiken tog en vändning som påverkade min tolkning.”

4.2.2 Kvantitativa resultat

Förändras karaktärens roll mellan de olika klippen?

Figur 3: Diagram för att visa på om tolkningen av en karaktärs roll kan förändras med musiken.

Vad har du för favorit filmgenre?

Figur 4: Diagram för att visa vilka filmgenrer som är mest representerade i enkäten.

4.3 Analys/Jämförelse mellan ämnena

Utifrån de resultat jag fått in från de båda enkäterna så kan man se vissa likheter och vissa skillnader. De båda grupperna var rätt enade när det kom till handlingen av filmen för klippet utan musik. Då majoriteten förmodade att karaktären väntade på någon/något. Eftersom att de enbart fick se bilden utan musik så fick de då se en monomodal berättelse.¹⁹ De kunde då uppleva bilden i dess helhet utan att den blev formad av ljudet.²⁰ Deltagarna var inte helt enade i frågan om karaktärens roll. Dock fanns det vissa likheter i att de fokuserade mycket på det han gjorde i klippet och i vilken sinnesstämning han verkade vara i.

För klippet med skräckmusiken så hade de båda ämnena liknande tankar. Det låg mycket fokus på skräckgenren. Deltagarna på båda sidor fokuserade mycket på att de ansåg karaktären vara en mördare eller ett offer. De associerade musiken med ondska och olycka. De flesta svaren var riktade mot känslor eller beskrivningar av karaktärens personlighet. Dessa svar tyder på att musiken var både emotiv, informativ och vägledande.²¹

Den största utspridningen av svar var för klippet med spänningsmusik. Svaren för karaktärens roll hade vissa svar som var liknande men en hel del som var olika. Det var några enstaka svar som var återkommande men inget som har varit mer dominant än de andra. Man kan dock se att de flesta har likt skräckmusiken strävat bort från de tankar de fick från klippet utan musik. Vilket man även kan se i de diagram som handlade om karaktärens roll hade förändrats mellan de olika klippen. Då det enbart var en som inte höll med, som då utgjorde ungefär 4,5% av det totala värdet, så kan man klart se att musiken gör skillnad i hur individer tolkar en karaktär. Vi kan nu se att de slutsatser som Wingstedt tar upp om mediemusikens roll stämmer in på de resultat jag har presenterat. Han påstår att musiken har en större roll än att bara vara ett ackompanjemang till bilden utan även bidrar i (med)-berättandet av filmen genom flertalet kommunikativa funktioner. Det vill säga att om man tog bort en del av den

¹⁹Ternhag, G & Wingstedt, J. (2012). s.163

²⁰Chion, M. (1994). s.187

²¹Ternhag, G & Wingstedt, J. (2012). s.165

multimodala berättelsen (i detta fall musiken) så förändrar man hur de båda delarna förhåller sig till varandra och på så sätt skapar en ny upplevelse av filmen.²²

Jag har nu möjligheten att koppla mina frågeställningar till mina resultat där huvudfrågan löd: Hur påverkas karaktärens roll i filmen beroende på vilken musikgenre som spelas? Beroende på vilken musikgenre som de deltagande fick höra i samband med bilden så visar resultaten på att det sker en förändring i tolkningen. När skräckmusiken spelades kopplade de flesta till mord, offer och andra typiska skräckfilmsdrag.

I klippet med spänningsmusiken så dök svaren fundersam, lugn, nöjd, ledsen och nervös upp. Mord och skurk var ord som enbart var specificerat till skräckmusiken vilket visar på att musiken har möjligheten att förändra tolkningen av en film.

Min första sekundära huvudfråga: Hur tolkar åskådaren filmens handling beroende på vad den hör eller inte hör? De flesta svar på handlingen för klippet utan musik var väldigt riktade på vad som faktiskt hände i själva klippet. Det var få som lade fokus på vad som skulle kunna hända efter. I klippet med skräckmusiken var det fler som började svara med djupare tankar om vad handlingen kunde vara. De började fokusera mer på tärningarna och vad de kunde symbolisera i samband med musiken. Till sist i klippet med spänningsmusiken så var svaren mycket mer utspridda och välutvecklade. De nämnde allt från reklam till romantik.

Den tredje sekundära huvudfrågan: Finns det någon skillnad i tolkningen av handlingen beroende på vilken favoritgenre åskådaren har? Det är väldigt svårt att besvara denna fråga utifrån de svar jag fått. Det fanns inte något lätt sätt att se vilka som svarat vad på de olika frågorna vilket gjorde det svårt att ge ett konkret svar på denna fråga.

Sista sekundära huvudfråga: Vilka skillnader eller likheter finns det i tolkningen mellan de som studerar musikproduktion och de som studerar bildproduktion? Det finns definitivt likheter samt skillnader mellan de båda ämnena. Likheterna handlar mest om hur de väljer att

²²Ternhag, G & Wingstedt, J. (2012). s.161-163

tolka karaktärens roll. Särskilt i klippet med skräckmusiken där de båda valde att fokusera på ondska och mord. De skillnader man kan se är hur de valt att tolka handlingen.

Musikproduktions studenterna är mer enade i tolkningarna än vad bildproduktions studenterna är. Dock tenderar bildproduktion att ge mer utförliga svar och går djupare in i deras egna tolkningar.

5. Diskussion

Något av det viktigaste för mig när jag började på den här uppsatsen var att finna en så neutral scen som jag bara kunde. Detta för att förhindra att bilden i sig skulle vara emotionellt laddad, dock var detta väldigt svårt. När jag nu fått resultaten för klippet utan ljud så kan man ändå se att det fanns någon mindre känsla i bilden med tanke på att flertalet började spekulera kring karaktärens sinnesstämning. Som tur var kan man se via resultaten av de andra två klippet att det inte sken igenom allt för mycket när det låg musik över. Om scenen hade varit mindre neutral än den nu var så kanske musiken inte hade givit så stor inverkan på deltagarnas tolkning. Jag ville ha så stor inverkan med musiken som möjligt eftersom att det lätt kan bli så att bilden antingen formar musiken eller tvärtom.²³

Jag vill påstå att jag har lyckats besvara min frågeställning på ett godtagbart sätt. Hade jag fått göra om undersökningen så finns det några saker jag hade valt att göra på andra sätt. Jag skulle ha valt att formulera om frågorna för enkäten för att göra dem lättare att förstå och på så sätt undvika missförstånd. Något mer jag skulle gjort annorlunda är vilken typ av undersökning jag skulle utfört. Jag skulle ha valt att göra en lyssnarundersökning med enkäter som deltagarna får svara på under tiden. Att göra en webbenkät och skicka den till en väldigt specificerad grupp kan lätt tendera till att inte så många svarar på den.

Den kunskap som min uppsats bidrar till området enligt mig är ökad förståelse för musikens roll i filmens berättande då tolkningen av en film kan förändras väldigt mycket med hjälp av

²³Chion, M. (1994). s.187

musiken. Något intressant som Wingstedt tar upp är att narrativ mediemusik blir allt mer en av de största formerna av musik vi hör idag. Detta genom att det blir lättare för oss att kunna se på filmer, spela spel och videos via sociala medier. Det intressanta med det är att vi ofta inte tänker på det eftersom att det är så väl integrerat i vårt vardagsliv.

”Trots detta är det uppenbart att musiken aktivt bidrar till hur vi skapar mening ur en multimodalt berättad historia...”²⁴

Det mina resultat bidrar med är att man tydligt kan se hur musiken i film kan förändra tolkningen av en karaktär. Då deltagarnas svar har visat på hur karaktären i mitt klipp har förändrats från att vara ensam, uttråkad och en biroll till att bli ond, lugn och en huvudroll.

5.1 Vidare forskning

Det vore intressant om forskare fortsatte att undersöka filmsekvenser med olika musikgenrer. Att försöka finna nya infallsvinklar då det är ett rätt brett område och testa nya metoder för att få fram mer konkreta resultat. Kanske undersöka hur musiken kan påverka det vardagliga livet på ett mer fysiskt plan än psykologiskt.

²⁴Ternhag, G & Wingstedt, J. (2012). s.161

Källförteckning

Litteratur:

Booth, Wayne C.; Colomb, Gregory G. & Williams, Joseph M. (2008). *The craft of research*. (3. uppl.) Chicago: University of Chicago Press. Kapitel 3 & 4, s. 35-65.

Chion, Michel. (1994). *Audio-vision: Sound on Screen*. New York: Columbia University Press.

Dykhoff, Klas. (2002). *Ljudbild eller synvilla?: - en bok om filmljud och ljusdesign*. Malmö: Liber.

Ejlertsson, Göran. (2014). *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik*. (3. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Ekengren, Ann-Marie & Hinnfors, Jonas. (2012). *Uppsatshandbok: Hur du lyckas med din uppsats*. (2. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Eliasson, Annika. (2013). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.

Olsson, Henny & Sörensen, Stefan. (2007). *Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv* (1. uppl.). Stockholm: Liber.

Scheurer, Timothy E. (2007). *Music and Mythmaking in Film: Genre and the Role of the Composer*. Jefferson: McFarland.

Ternhag, Gunnar & Wingstedt, Jonnhy (red.). (2012). På tal om musikproduktion: *Elva bidrag till ett nytt område*. Göteborg: Bo Ejeby.

Trost, Jan & Hultåker, Oscar. (2007). *Enkätboken*. (3., [rev. och utök.] uppl.). Lund: Studentlitteratur

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer: inom human och samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Elektroniska källor:

Free Music Archive (i.d.). General FAQ. I Free Music Archive. Hämtad 18 december 2015 från <http://www.freemusicarchive.org/faq>

Fonogram:

Blue Dot Sessions (2015) *Threads and Veils*. På *The Contessa* [mp3-fil]. Hämtad från http://freemusicarchive.org/music/Blue_Dot_Sessions/The_Contessa

Bilaga 1 - Enkät

Sida: 1

Enkät för "Musikens påverkan på film" - Musikproduktion

Detta är en enkät för min C-uppsats "Musikens påverkan på film". Enkäten är anonym och deltagandet är helt frivilligt och du kan när som helst avbryta ditt deltagande. Klippet är endast en minut långa. Svara gärna så utförligt ni kan.

***Obligatorisk**

Coffee and Cigarettes - Utan musik

Hur upplever du karaktärens roll i klippet utan musik? *

Hur skulle du tolka filmens handling baserat på de känslor du upplevde? *

Coffee and Cigarettes - Skräckmusik

Hur upplever du karaktärens roll i klippet med skräckmusik? *

Hur skulle du tolka filmens handling baserat på de känslor du upplevde? *

Coffee and Cigarettes - Spänningsmusik

Hur upplever du karaktärens roll i klippet med spänningsmusik? *

Hur skulle du tolka filmens handling baserat på de känslor du upplevde? *

Sida: 1 fortsättning

Förändras karaktärens roll mellan de olika klippen? *

- Ja
- Nej

Vad har du för favorit filmgenre?

- Skräck
- Action
- Sci-fi
- Fantasy
- Deckare
- Komedi
- Thriller
- Övrigt:

Bilaga 2 – Länkar till klippen

<https://youtu.be/IQCS73OnKTs> – Utan musik

<https://youtu.be/rpsfaOxaKF0> – Skräckmusik

<https://youtu.be/eFtL1DgGs7M> – Spänningsmusik